

THINK OP SCHOOL

Twee jaar Klein & Fijn project
onderzoek

“Ik vind THINK een prachtig concept. Het helpt leerlingen om te gaan met hun gevoelens en deze bespreekbaar te maken. Deze manier van werken sluit goed aan bij 'Verder met Leren', het nieuwe beleidsplan van OOOZ waarin we uitspreken dat persoonsvorming een belangrijk doel is van het onderwijs, naast goede cijfers (kwalificatie) en verbinding met de wereld buiten de school.”

*Kees Elsinga, Openbaar Onderwijs
Zwolle (OOZ)*

hogeschool
Windesheim
Dichter bij jou

Hogeschool Windesheim
Lectoraat Jeugd
Eva van Dijk
Dorien Graas

Inhoudsopgave

Aanleiding.....	2
THINK op school in IJsselland.....	3
Afgeronde Klein & Fijn projecten over <i>THINK op school</i>	4
Toekomst en voortgang Leerlijn THINK op school.....	8
<i>THINK op school</i> in vergelijkend perspectief.....	11
1. School Wide Positive Behavior Support (SWPBS).....	11
2. De Vreedzame school.....	12
Conclusie <i>THINK op school</i> is uniek want.....	13
Publicaties en referenties	15

Aanleiding

Voor de perspectiefnota 2020 heeft de Gemeente Zwolle een evaluatie gehouden van alle interventies vanuit preventief jeugdbeleid die in 2016 zijn doorgestart. Het doel hiervan was een eerste antwoord te krijgen of deze interventies bijdragen aan de beweging vanuit het idee van normaliseren en ontzorgen, ook met het oog op potentiële kostenbesparing. Vanuit de Gemeente Zwolle is er echter behoefte aan een diepergaande evaluatie van de interventies. Eén van deze interventies is *THINK op school*.

Het lectoraat jeugd van Hogeschool Windesheim is programmaleider van de Academische Werkplaats Jeugd *Samen op school* en heeft samen met studenten onderzoek gedaan naar *THINK op school* als interessant praktijkvoorbeeld van preventief jeugdbeleid dat te maken heeft met normaliseren en het versterken van het gewone leven. Het lectoraat jeugd van Windesheim wil onderzoeken hoe de lessen doorwerken in het leven van jongeren, wat ze eraan hebben gehad toen ze de lessen kregen en ook op latere momenten in hun leven en ontwikkeling. *THINK op school* heeft als doel jongeren in hun eigen omgeving te ondersteunen en hen te helpen om de regie over hun eigen leven te houden, ook als het tegenzit. Vanuit het perspectief van de transformatiedoelen in de jeugdwet wordt bekeken hoe de kenmerken van de leerlijn *THINK op school* zich verhouden tot het fenomeen normaliseren, op wat voor manier professionals hieraan bij kunnen dragen en hoe ouders en jongeren hier tegenaan kijken.

Om een diepergaande evaluatie van deze vorm van preventief jeugdbeleid te kunnen maken wordt in dit zogeheten Klein & Fijn project gekeken naar de opbrengsten van de eerdere Klein & Fijn projecten van de Academische Werkplaats Transformatie Jeugd (AWTJ) *Samen op school* die de afgelopen jaren zijn gedaan. Vervolgens zal in dit Klein & Fijn project worden beschreven wat de leerlijn *THINK Op school* precies inhoudt, hoe ze zich verhoudt tot andere vergelijkbare methodieken en wat het uniek onderscheidende karakter van *THINK op school* is.

THINK op school in IJsselland

Waar voorheen maatschappelijke organisaties elk jaar opnieuw druk bezig waren met folders maken en acquisitie plegen voor hun preventie- en leefstijllessen en scholen door al het aanbod door de bomen het bos niet meer zagen, is vijf jaar geleden *THINK op school* opgericht. THINK staat letterlijk voor 'leren nadenken' en beoogt leerlingen beter te laten nadenken over de keuzes die ze in het dagelijks leven en rond maatschappelijke vraagstukken moeten en kunnen maken. De mentor geeft de les samen met gastdocenten van verschillende maatschappelijke organisaties: Wat de jongeren precies leren, bepalen ze grotendeels zelf. "Samen met ouders en leraren beoordelen ze welke onderwerpen belangrijk zijn. Dat betekent dat het vak *THINK op school* er op elke school net iets anders uit kan zien." De *THINK op school*-medewerker zet de onderwerpen in een logische volgorde en koppelt aan elk onderwerp een deskundige. *THINK op school* is allereerst een efficiëncyslag. "Scholen hoeven niet meer uit al die folders te kiezen en maatschappelijke organisaties hoeven de acquisitie op scholen niet meer te doen". Maar *THINK op school* onderscheidt zich vooral doordat het een samenhangende sociaal-emotionele leerlijn biedt die ontstaat in nauwe samenwerking met de school. Zonder dat mentoren hier extra uren aan kwijt zijn. Mentoren zijn in de eerste plaats docent. Ze hebben de ambitie kinderen een bepaald vak te leren. Het mentorschap is voor de meesten geen keuze, ze krijgen het erbij. En dat vinden ze niet altijd makkelijk. Gesprekken aangaan met jongeren die zich somber of angstig voelen is ook echt iets heel anders dan wiskunde geven. Het mooie van *THINK op school* is dat ze daarmee geholpen worden. *THINK op school* brengt inhoudelijke kennis naar de scholen toe. Waarin de mentoren worden meegenomen (OJ actueel, 2018).

THINK op school heeft drie jaar als pilot gedraaid op TalentStad en is daar nu een standaard vak.

Anno 2020 worden de THINK-lessen ook op andere Zwolse scholen gegeven:

- Thorbecke, havo/vwo
- Route 10-14
- Greijdanus College
- Meander College
- Deltion College

Afgeronde Klein & Fijn projecten over *THINK op school*

Ten behoeve van de Klein & Fijn projecten, waarin studenten concrete onderzoeksvragen bestuderen van praktijkpartners in de Academische Werkplaats Transformatie Jeugd *Samen op school* (<https://samenopschool.org/over/klein-en-fijn-projecten/>), zijn een vijftal afstudeeronderzoeken over *THINK op school* verricht door studenten van Hogeschool Windesheim. De onderzoeksvragen zijn geformuleerd in nauwe samenwerking met de Gemeente Zwolle, Schoolmaatschappelijk Werk De Kern en Talentstad. In deze paragraaf bespreken we de vijf projecten kort.

1. Het eerste Klein & Fijn onderzoek is uitgevoerd door Romy Schakelaar en Tom Witteveen (studenten BMR Windesheim). De onderzoeksvraag was: “*Middels welke organisatie-inrichting kan er voor THINK op school ontworpen worden zodat er een optimale afstemming is tussen strategisch en operationeel niveau.*”

Gedurende drie jaar heeft de THINK-leerlijn zich ontwikkeld, zodat er nu uitbreiding komt naar andere scholen. De nieuwe Jeugdwet heeft als belangrijk doel problemen te willen voorkomen en daarnaast hulp en zorg vroegtijdig in te zetten om zwaardere jeugdhulp te voorkomen (Loket gezond leven, 2015). Met *THINK op school* werken school en verschillende maatschappelijke organisaties samen, die allemaal vanuit de Jeugdwet een opdracht hebben in het kader van preventie.

Maatschappelijke organisaties kunnen hierdoor de preventie-opdracht effectiever uitvoeren, aldus *THINK op school*. *THINK op school* kan een preventieve werking hebben op problemen binnen de sociaal-emotionele ontwikkeling van leerlingen. *THINK op school* wil ervoor zorgen dat de school wordt ontzorgd in de keuze voor preventieaanbod vanuit verschillende organisaties (Snel, 2016). Dit draagt bij aan uitgangspunt vijf van de Jeugdwet: “door vermindering van regeldruk meer ruimte creëren voor professionals om de juiste hulp te bieden”. Uit de conclusies van het vooronderzoek van deze scriptie bleek dat de leerlijn van *THINK op school* nauwelijks beschreven was. Waardoor er geen heldere en concrete basis lag. Daarnaast was er behoefte aan een implementatieplan om de organisatorische doorontwikkeling van *THINK op school* voor het onderwijs in de regio zo optimaal mogelijk te bewerkstelligen. Dit is essentieel voor het succes van THINK. De ervaring van THINK op het Talentstad kunnen hiervoor van betekenis zijn. De succesfactoren en de knelpunten geven input voor het advies en het implementatieplan voor THINK. *THINK op school* wil de verschillen tussen leerlingen verkleinen, oftewel normaliseren (Witteveen en Schakelaar, 2017). Dit past bij uitgangspunt twee van de Jeugdwet: “normaliseren, ontzorgen en de-medicaliseren door het opvoedkundig klimaat te versterken”. De onderzoekers konden deels antwoord geven op hun onderzoeksvraag. Het advies maakt een afstemming tussen operationeel en strategisch niveau. Echter kan er geen advies worden gegeven in wat voor structuurvorm THINK gegoten moet worden. De conclusies van dit onderzoek waren dat wanneer de huidige manier van organiseren volledig wordt overgenomen door de nieuwe afzet, dit het bestaansrecht en continuïteit van THINK in gevaar zal brengen. Omdat THINK in plaats van het leveren van de THINK-leerlijn, een ideologie en handvatten aanbiedt. Om die reden is het

huidige takenpakket van een THINK- coördinator, die als medewerker van de klant functioneert voor THINK, niet wenselijk, omdat THINK zichzelf dan buitenspel zet. Het is daarnaast niet helder hoe het takenpakket van THINK ingebed moet worden, om het bestaansrecht te ondersteunen. THINK wil de klanten, in de breedste zin van het woord, ontzorgen. Het hebben van een THINK- coördinator is in die zin onlogisch. Het in het leven roepen van de functie THINK- coördinator ontzorgt niet, maar veroorzaakt extra werkzaamheden bij de klant. Hierdoor sluit het niet aan bij de visie van THINK. Aldus de conclusie van deze scriptie.

2. In het tweede Klein & Fijn project van Danique Hobert (student Pedagogiek) is de vraag *“In welke mate het preventief jeugdbeleid van de gemeente Zwolle bijdraagt aan de implementatie van de leerlijn sociaal-emotionele ontwikkeling, 'THINK op school', op meerdere middelbare scholen”*.

Uit de praktijk blijkt dat respondenten over het algemeen zeer tevreden zijn over de bijdrage en ondersteuning van de gemeente Zwolle voor *THINK op school*. De leerlijn *THINK op school* past binnen verschillende onderdelen van het Jeugdhulpbeleid van de gemeente Zwolle en de Ontwikkelagenda passend onderwijs en jeugdhulp van de gemeente Zwolle en Bloz. Dit maakt dat *THINK op school* ook omschreven wordt in de ontwikkelagenda, alhoewel deze niet bij naam genoemd wordt. De leerlijn is dus al enigszins onderdeel van het beleid van de gemeente Zwolle in samenwerking met Bloz. De gemeente sluit hiermee al aan op de leerlijn, al kan dit nog beter door de leerlijn een apart onderdeel te geven in het beleid of het bij een ander onderdeel aan te laten sluiten. Verder is het, met oog op het gevoerde preventieve jeugdbeleid, belangrijk dat het preventieve effect van *THINK op school* wordt aangetoond en is het noodzakelijk dat hier onderzoek naar wordt gedaan. De gemeente wil het belang van preventie en de inzet van *THINK op school* in kaart krijgen, een effectonderzoek voor *THINK op school* zal hierbij helpen. Dit kan bijvoorbeeld door het doen van een nulmeting of door te onderzoeken wat leerlingen hebben opgestoken van de leerlijn door ze zelf hun voortgang te laten bijhouden. Dit laatste is ook gedaan in een ander Klein & Fijn project. Ten slotte zijn de betrokken partijen te spreken over de inzet van een organisatieskundige vanuit het Lysias. Hier was bij hen blijkbaar veel behoefte aan. Ook werd benoemd dat de inzet van een organisatieskundige eerder was gewenst. De behoefte aan een organisatieskundige komt doordat *THINK op school* een ingewikkelde organisatie is die samenwerkt met partijen die nog niet eerder op zo'n manier hebben samengewerkt. Daarnaast geven meerdere partijen aan dat er financiële duidelijkheid moet komen. De gemeente heeft met de inzet van *THINK op school* een verbinding gemaakt tussen onderwijs en jeugdhulp. Hier zijn de respondenten zeer tevreden over. De gemeente kan echter als financier de regie wat meer op zich nemen, dit is als voorwaarde benoemd. Binnen deze regie kan de gemeente ervoor zorgen dat onderwijs en jeugdhulp niet alleen een verbinding hebben,

maar ook echt gaan samenwerken. Deze verbinding tussen de betrokken partijen heeft invloed op het preventieve effect en de bijeffecten van *THINK op school*.

3. In het derde Klein & Fijn project van Sabine Bos (student Pedagogiek) staat de vraag centraal: *Hoe kunnen leerlingen van 12 tot en met 16 jaar vastleggen en aantonen wat zij hebben geleerd vanuit de lessen van de sociaal-emotionele leerlijn THINK op school?*

De onderzoeksmethode van dit praktijkonderzoek was gericht op het verkrijgen van informatie. Dit is gebeurd vanuit een inhoudsanalyse en vanuit een aanvullend interview met M. Snel. In het interview werd besproken wat er is gedaan om de leerlingen vast te laten leggen wat zij hebben geleerd vanuit *THINK op school*. Binnen dit onderzoek werd er ook gevraagd naar de mening van tweedeklas leerlingen van TalentStad. Uit de resultaten van dit onderzoek blijkt dat er een map is gebruikt met werkbladen en een competentielijst, maar dat dit niet goed tot uiting is gekomen. Vanuit literatuuronderzoek zijn er manieren beschreven, waardoor de leerlingen kunnen aantonen en vastleggen wat zij hebben geleerd. Ook is terug te lezen dat 'het nieuwe leren' aan de orde is en het gebruik van ICT past binnen de tijd waarin wij leven. De leerlingen geven aan liever te typen dan te schrijven en opdrachten op een laptop of digitaal te maken. Er zijn twee manieren die de leerlingen het best vinden passen bij de leerlijn, namelijk: het inzetten van een portfolio of website/blog. Hierdoor kan de ontwikkeling van de leerlingen zichtbaar worden, kan de reflectie-les meer invulling krijgen en kan de afronding van *THINK op school* verbeterd worden.

4. Het vierde Klein & Fijn project van Diane Roelofs (student Pedagogiek) bestaat uit twee deelvragen. *De eerste deelvraag is gericht op wat er in de literatuur bekend is over de ontwikkelingsfasen en cognitieve vaardigheden van een eerstejaars HAVO/VWO leerling. De tweede deelvraag is gericht op de huidige lessen van THINK op school.*

Uit de resultaten van beide deelvragen blijkt dat de lessen veelal overeen komen met de ontwikkelingsfase van de jongere. Er is aandacht voor identiteitsontwikkeling en voor samenwerking tussen de leerlingen. Uit het literatuuronderzoek blijkt dat er drie tot vier keer meer problemen rondom de psychosociale vaardigheden en de sociale-emotionele ontwikkeling zijn op het VMBO dan op het HAVO/VWO. In de huidige lessen komen de sociale vaardigheden naar voren die zijn beschreven door Scholte en Ploeg. Wat opvalt, is dat

er veel aandacht is voor affectieve vaardigheden. De resultaten zijn zoals verwacht, omdat de leerlijn gebaseerd is op de ontwikkeling van de sociale-emotionele ontwikkeling. De mentor heeft een belangrijke rol binnen de lessen van *THINK op school*. De mentor heeft de taak om de veiligheid te bewaken in de groep en om de leerlingen te motiveren. Dit heeft vooral de HAVO leerling nodig. Er wordt gebruik gemaakt van verschillende werkvormen en oefeningen. Dit past goed binnen het profiel van de HAVO/VWO leerling. De THINK-trainer heeft richtlijnen gekregen om de les te geven op het juiste niveau. Op dit moment is dat VMBO kader niveau. Het is belangrijk dat dit wordt aangepast aan het HAVO/VWO niveau. Door de lessen aan te passen op de verschillende ontwikkelingsfasen en cognitieve vaardigheden van de HAVO/VWO leerling, sluit de leerlijn beter aan bij leerlingen op dit niveau. Hierdoor wordt er door de school passend onderwijs geboden. Daarnaast sluit de leerlijn aan bij het preventiebeleid van de gemeente.

5. In het vijfde Klein & Fijn project door Samantha Valk (student Pedagogiek) staat de vraag rondom de implementatie van *THINK op school* in het praktijkonderwijs centraal. De centrale vraag luidt: *Welke differentiatie is er nodig in de huidige toegepaste pedagogische-didactische werkvormen bij THINK op school, zodat deze aansluiten bij het leervermogen, de leerstijlen en de ontwikkelingsfase van de leerlingen van het praktijkonderwijs?*

In dit onderzoek is gebruik gemaakt van een databank analyse, een interview en een literatuuronderzoek. Bij de analyse van de databank is weergegeven welke werkvormen toegepast zijn op het VMBO. Het interview heeft als aanvulling op de databankanalyse plaatsgevonden. Dit omdat de databank als onvolledig of onduidelijk is ervaren. Daarnaast is een literatuuronderzoek gedaan rondom de aansluiting van werkvormen in het praktijkonderwijs. Hierbij is gekeken naar de leerstijlen, het leervermogen en de ontwikkelingsfase van leerlingen in het praktijkonderwijs. Uit de resultaten van dit onderzoek blijkt dat de lessen helder gestructureerd zijn. Bijna elke les wordt gestart met een mindmap of filmpje en afgesloten met een klassikale samenvatting. De uitwerking van de werkvormen zijn summier omschreven. Er kan niet worden vastgesteld hoelang een werkvorm duurt. Er worden veel fysieke oefeningen gedaan. 'Doen' en actief bezig zijn, staat centraal. De werkbladen en de map worden niet meer gebruikt. Er wordt voornamelijk klassikaal of in kleinere groepjes gewerkt. Uit het literatuuronderzoek is gebleken dat jongeren het meeste leren door directe ervaring en door dingen te doen. Werkvormen zoals ijsbrekers, spelvormen en actieve discussies hebben de voorkeur voor de jongeren in het praktijkonderwijs. Er kan geconcludeerd worden dat de actieve werkvormen die zijn toegepast op het VMBO ook toegepast kunnen worden op het praktijkonderwijs. Aanbevolen wordt verder te gaan met het toepassen van de actieve werkvormen zoals rollenspel, actieve discussie,

ademhalingsoefeningen en samenwerkingsoefeningen. Er dient wel rekening gehouden te worden met de beperking in het werkgeheugen en de beperkingen op sociaal-emotioneel gebied. Werkvormen kunnen maximaal tien minuten achtereenvolgend duren, voordat de concentratie van deze leerlingen verminderd.

Toekomst en voortgang Leerlijn THINK op school

De sociaal-emotionele ontwikkeling leerlijn *THINK op school* zal worden beschreven met behulp van relevante beleidsdocumenten en door middel van de hierboven besproken Klein & Fijn onderzoeksprojecten.

THINK op school is een leerlijn binnen het voortgezet onderwijs die structurele aandacht geeft aan sociaal-emotionele ontwikkelingen van leerlingen (Snel, 2016). *THINK op school* wordt in vier blokken van zes lessen gegeven (Snel, 2016). Per blok wordt er een overkoepelend thema behandeld. De leerlijn is onderdeel van het preventiebeleid van de gemeente Zwolle. *THINK op school* staat voor: True, Helpful, Inspiring, Necessary en Kind. Deze woorden vatten samen hoe je respectvol met elkaar en met jezelf omgaat. Het concept draait vooralsnog om vier thema's: omgaan met verschillen, goed zijn voor jezelf, vriendschappen en relaties, en gezondheid. Leerlingen, scholen en ouders geven aan met welke thema's zij aan de slag willen en geven input. Vervolgens koppelt *THINK op school* daar maatschappelijke organisaties aan. Gastdocenten van deze organisaties bereiden samen met de mentor een lessenreeks voor. Leidend bij de lessen zijn de 4G's: Gebeurtenis, Gedachte, Gevoel en Gedrag. De 4 G's vallen onder de uitgangspunten van de Rationeel Emotieve Therapie (RET). Met behulp van deze 4G's leren leerlingen dat ze zelf invloed hebben op hun denken. Scholen geven aan met welke thema's zij aan de slag willen. Input voor de thema's komt van leerlingen, ouders en school. *THINK op school* zoekt daar maatschappelijke organisaties bij. Gastdocenten van deze organisaties geven de lessen samen met de mentor (ZinMag, 2017).

THINK op school heeft de volgende doelen (Snel, 2017):

- 1) Structurele aandacht voor de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen/jongeren op school;
- 2) Duurzaam preventieaanbod via een aanpak die in de praktijk van de school en in samenspraak met leerlingen en ouders vorm krijgt;
- 3) Samenhang in preventieaanbod op school door de samenwerking tussen onderwijs en maatschappelijke organisaties, waarbij *THINK op school* de kapstok is voor de preventieactiviteiten op school.

In de volgende tabel staan de kenmerken van de leerlijn *THINK op school* samengevat, geordend vanuit verschillende invalshoeken (Snel, 2016).

Samenwerking gemeente, scholen en (maatschappelijke) organisaties & Preventie aanpak	• De maatschappelijke organisaties geven binnen de gekozen thema's invulling aan de lessen. • Samenwerking van maatschappelijke organisaties met de school en haar mentoren, leerlingen en ouders. Dit maakt het aanbod actueel en is er samenhang, in plaats van losse lespakketten. • Met <i>THINK op school</i> werken school en verschillende maatschappelijke organisaties, die allemaal een opdracht hebben in het kader van preventie samen. Maatschappelijke organisaties kunnen hierdoor de preventie-opdracht effectiever uitvoeren. • Ontzorgen van het onderwijs, met de leerlijn hebben ze geen keuzestress uit preventie-aanbod (van maatschappelijke organisaties). • Er is sprake van een win-win door samenhang in preventie-activiteiten tussen school en maatschappelijke organisaties. • Betaalbare methodiek (aldus <i>THINK op school</i>).
Preventieaanpak & Het sociaal-emotionele doel	• Structurele aandacht voor de sociaal-emotionele ontwikkeling voor 12 tot 18-jarigen. Uitbreiding naar 18+ en 12- is mogelijk. • Duurzaam preventieaanbod via een aanpak die in de praktijk van de school en in samenspraak met leerlingen en ouders vorm krijgt. • Samenhang in preventieaanbod op school door de samenwerking tussen onderwijs en maatschappelijke organisaties, waarbij <i>THINK op school</i> de kapstok is voor de preventieactiviteiten op school. • De leerlijn maakt gebruik van de 4 G's, dit is de rode draad in <i>THINK op school</i>. De 4 G's valt onder de uitgangspunten van de Rationeel Emotieve Therapie (RET). De 4 G's komen in elke les aan bod en vergroten het oplossend vermogen van de leerlingen. • Jongeren moeten de grote veranderingen en verschuivingen in onze maatschappij aankunnen. Dit vergt niet alleen het beschikken over kennis maar ook

	over zelfvertrouwen en zelfkennis. <i>THINK op school</i> leert leerlingen zichzelf te kennen en om te gaan met anderen. • Normaliseren: de verschillen tussen leerlingen verkleinen
Pragmatische aanpak THINK op school	• Pragmatische aanpak: <i>THINK op school</i> krijgt vorm in de praktijk van de school. • <i>THINK op school</i> ziet er voor elke school er anders uit, doordat jongeren, ouders en leerkrachten worden betrokken bij de inhoud van de leerlijn. • Geen vaste ‘lessenreeks’, maar interactieve aanpak met optimale flexibiliteit voor de juiste inzetbaarheid van deskundigen. • Gedeelde verantwoordelijkheid voor de inhoud/uitvoer door de school en maatschappelijke organisaties.
Jongeren- & ouder-betrokkenheid	• Jongeren worden intensief betrokken bij de inhoud, samen met ouders en leraren bepalen ze welke onderwerpen belangrijk zijn. De coördinator zet de onderwerpen in een logische volgorde en koppelt de bijpassende deskundigen vanuit de maatschappelijke organisaties aan de onderwerpen. • Inspelen op de actualiteit. • Vraaggericht in plaats van aanbod gestuurd. • Maatwerk: de leerlijn krijgt vorm in de praktijk door te luisteren wat in het leerjaar nodig is. • Binnen het vak zelf is er ook ruimte voor de jongeren om vorm te geven aan het vak. • Betrekken van leerlingenraad en ouderraad vanaf het begin is voorwaarde voor de implementatie.

THINK op school in vergelijkend perspectief

Veel scholen benadrukken dat het belangrijk is, naast de cognitieve ontwikkeling, ook bij te dragen aan de sociaal emotionele ontwikkeling van hun leerlingen. *THINK op school* doet dit op een eigen manier die ontwikkeld is samen met maatschappelijke organisaties en scholen in de regio IJsselland. Er zijn ook andere voorbeelden waarin een meer sociale ontwikkeling en democratisch burgerschap centraal staan. We bespreken hier twee belangrijke aanpakken, namelijk School Wide Positive Behavior Support (SWPBS). Ten slotte wordt in de conclusie, om het onderscheidende karakter van *THINK op school* weer te geven, *THINK op school* vergeleken met bovenstaande aanpakken.

1. School Wide Positive Behavior Support (SWPBS)

SWPBS is een school brede aanpak van gedrag, gericht op het expliciet maken en stimuleren van gewenst gedrag bij leerlingen in zowel het primair, voortgezet als speciaal onderwijs. SWPBS is in de Verenigde Staten en in Noorwegen effectief gebleken om een positieve schoolcultuur vorm te geven. De vijf pijlers van SWPBS zijn:

1. *Werken aan gedrag vanuit (wijkbrede) waarden*

Betrokken jeugdorganisaties in de wijk, waaronder een of meer scholen, werken vanuit (gezamenlijk) geformuleerde waarden aan het neerzetten van een positief opvoed- en opgroei-klimaat. Deze waarden vormen de basis van waaruit kinderen en jongeren worden benaderd. Alles wordt in het werk gesteld om deze waarden op actieve wijze naar de kinderen en jongeren uit te dragen en aan hen over te dragen.

2. *Preventie staat centraal*

De betrokkenen richten zich op het zoveel mogelijk bevorderen van sociaal gedrag en het voorkomen van gedragsproblemen. Dit gebeurt aan de hand van een meergelaagd model van ondersteuning, passend bij de ondersteuningsbehoeften van kinderen en jongeren en met de nadruk op het neerzetten van een positief opvoed- en opgroei-klimaat dat in de basis goed is voor alle kinderen en jongeren.

3. *Positieve benadering: aanleren en waarderen*

Vanuit waarden formuleren de betrokken jeugdorganisaties in de wijk welk gedrag zij van de kinderen willen zien en horen op verschillende relevante plekken in de wijk. Deze gedragsverwachtingen worden visueel gemaakt, actief aangeleerd en systematisch positief bekrachtigd. Het resultaat hiervan is dat alle betrokken volwassenen dezelfde ‘PBS-taal’ spreken, de kinderen en jongeren eenduidig benaderen en systematisch aandacht geven aan dat wat kinderen en jongeren goed doen. Dit zorgt voor voorspelbaarheid en daarmee voor veiligheid.

4. *Datagestuurd werken*

Gedragsinterventies worden ingezet op basis van verzamelde gegevens over gedrag en er wordt cyclisch gewerkt. Door cyclisch te werken op basis van data, kan onder meer systematisch worden geëvalueerd of de juiste interventies op de correcte manier worden ingezet met het gewenste resultaat.

5. *Partnerschap met ouders en samenwerking met ketenpartners*

Ouders zijn de doorgaans de belangrijkste mensen in het leven van hun kind. Wanneer het in de gezinssituatie goed gaat, dan neemt de kans op een gunstige ontwikkeling van kinderen en jongeren toe. Het is dan ook belangrijk om vanuit de jeugdorganisaties in de wijk de brug naar ouders te slaan. De school vormt hierbij het eerste vertrekpunt maar ook andere plekken waar ouders veel komen zijn hierin belangrijk (bijvoorbeeld een buurthuis). Door toe te werken naar een goede samenwerking met alle keten- en zorgpartners, kan bovendien ondersteuning op maat worden geboden.

Met PBS IN DE WIJK kiezen deelnemende jeugdorganisaties in een wijk voor een methodisch kader, waar de gedragsinterventies die in een wijk nodig zijn en plaatsvinden, in passen. De methodische elementen worden aan de hand van vaste stappen en onder begeleiding van een gecertificeerde PBS coach, gedurende een traject van twee tot drie jaar, op wijkniveau (met alle jeugdorganisaties en geïnteresseerden samen) en op het niveau van de individuele betrokken organisaties geïmplementeerd. Bij iedere stap wordt bekeken op welke wijze ouders en kinderen hierbij betrokken kunnen worden (Van Leeuwen, Koppers, de Groot & Ruijs, 2018).

2. De Vreedzame school

De Vreedzame School wil kinderen opvoeden tot verantwoordelijke en actieve leden van de gemeenschap. Daartoe beschouwen we de klas en de school als oefenplaats. Kinderen leren dat zij deel uitmaken van de gemeenschap die de klas en school vormt en leren daar een bijdrage aan te leveren. Ze leren oog en oor te hebben voor anderen, zich verantwoordelijk te voelen voor het algemeen belang: initiatiefrijk, zorgzaam en betrokken.

Uitgangspunten

In de pedagogische visie van De Vreedzame School staat een aantal uitgangspunten centraal:

- het constructief oplossen van conflicten met behulp van mediatie
- het creëren van een positieve sociale en morele norm
- het bevorderen van sociale verbondenheid en gemeenschapszin

Centraal thema: conflictoplossing

In een situatie waar mensen of kinderen bij elkaar zijn, zullen er altijd conflicten

(belangentegenstellingen of meningsverschillen) zijn. Het is zinvol om te leren hoe je kunt voorkomen dat er conflicten ontstaan en dat conflicten ontaarden in ruzie. En hoe je, als een conflict toch in ruzie is ontaard, kan werken aan een constructieve oplossing. Daarbij is de rol van de leerlingen cruciaal. Zij leren, naast de vaardigheden om conflicten constructief op te lossen, ook de verantwoordelijkheid te dragen om dat zelfstandig, zonder hulp van volwassenen, te doen. Voor hun eigen conflicten, maar ook voor conflicten van anderen. Alle leerlingen leren te bemiddelen bij de conflicten van klasgenoten.

Sociale verbondenheid en gemeenschapszin

Uit onderzoek blijkt dat problemen bij jongeren veel minder voorkomen wanneer ze opgroeien in een omgeving met sociale verbondenheid: een omgeving waarin zij zich welkom, gerespecteerd en niet gediscrimineerd voelen, waarin ze merken dat er positieve verwachtingen over hen bestaan en waarin ze ondervinden dat ze 'ertoe doen'. Kinderen hebben het nodig om nodig te zijn.

Natuurlijk zijn er in een omgeving waar kinderen in verkeren regels nodig, maar de sleutel voor een positief klimaat ligt meer in het samen creëren van een cultuur, dan in het bedenken van allerlei regels en codes waar kinderen zich aan dienen te houden. Kinderen moeten het gevoel hebben verantwoordelijk te zijn voor die cultuur, moeten de boodschap krijgen dat ze erbij horen, en dat ze nodig zijn. Om zo'n verbindende omgeving te bewerkstelligen probeert De Vreedzame School de cultuur van de omgeving waar het kind in verkeert (klas, school) te beïnvloeden. We willen dat die omgeving als een leefgemeenschap wordt gezien, als een oefenplaats voor sociale competentie en actief burgerschap (Pauw, 2013).

Conclusie

THINK op school is uniek want..

Ten eerste kan worden geconcludeerd dat *THINK op school* zorgt voor een samenhang in preventieaanbod op scholen door de samenwerking tussen onderwijs en maatschappelijke organisaties. *THINK op school* is hierbij de kapstok voor de preventie activiteiten op school. Ook zorgt *THINK op school* dat er inhoudelijke kennis wordt gebracht naar de scholen en dus ook naar de mentoren. Ze kunnen mentoren helpen met bijvoorbeeld onderwerpen als somberheid of angst en hoe je hierover in gesprek kunt gaan met leerlingen.

THINK op school kenmerkt zich door een duurzaam preventie aanbod dat vorm krijgt via een aanpak in de praktijk en in continue samenspraak met ouders en leerlingen. Er is sprake van veel vrije invulling, actualiteit en maatwerk. Tevens worden leerlingen- en ouderraden betrokken. Op deze manier blijft het ook een dynamisch proces, in tegenstelling tot meer de meer vastgelegde

methodieken. De jongeren en ouder participatie in *THINK op school* is ook een belangrijk punt uit de Jeugdwet.

THINK op school kan door het dynamische karakter en de vraag gestuurde aanpak ook makkelijk worden gebruikt voor andere leeftijds- onderwijsgroepen (VWO, speciaal onderwijs) door kleine toegepaste wijzigingen en/of aanvullingen. Voor het speciaal onderwijs gaat het dan bijvoorbeeld om het gebruik van actieve werkvormen zoals dit ook wordt gedaan op het VMBO.

De kleinschaligheid en het niet (makkelijk) kunnen vatten van *THINK op school* in een vaste methodiek lijkt juist het succes van *THINK op school* te zijn. Op deze manier slaagt *THINK op school* erin om écht aan te sluiten bij de doelgroep en om in te spelen op onderwerpen waar op dat moment behoefte aan is. De typerende en unieke kenmerken van *THINK op school* zorgen ervoor dat ze niet makkelijk geprotocolleerd kunnen worden, iets dat misschien hoog wordt geprioriteerd wordt in deze tijd, toch zouden ze moeten worden erkend voor wat ze waard zijn.

Publicaties en referenties

Academische werkplaatsen Jeugd “Samen op school”. Klein & Fijn projecten.
<https://samenopschool.org/over/klein-en-fijn-projecten/>.

Anker, E. (2014). *Beleidsplan Jeugdhulp 2015 - 2016*. Zwolle: Gemeente Zwolle.

AOB. (2016, februari 10). *Passend onderwijs vraagt om kleinere klassen en minder bureaucratie*.
www.aob.nl: <http://www.aob.nl/default.aspx?id=24&article=52066>

Hobert, D. & D. Roelofs,

Friele, R. D., Bruning, M. R., Bastiaanssen, I. L. W., Boer, R. D., Bucx, A. J. E. H., De Groot, J. F., ...
& Hageraats, R. (2018). *Eerste evaluatie Jeugdwet: Na de transitie nu de transformatie. Reeks
evaluatie regelgeving*.

Loket gezond leven. (2015). *Preventie in de Jeugdwet*. Opgeroepen op april 27, 2017, van
www.loketgezondleven.nl: <https://www.loketgezondleven.nl/preventie-jeugdwet>

Pauw, L. (2013). *De vreedzame school*. Uitgeverij SWP.

Think op school. (2015). *Think Thema's*. Van Think op school: <https://www.thinkopschool.nl/>

Snel, M. (2016). *THINK op school projectbeschrijving*.

Snel, M. (2017, februari). *Leerlijn Think*.

Van Leeuwen, E., Koppers, P., de Groot, M., & Ruijs, A. (2018). Positive Behavior Support (PBS) in
de wijk: Eerste praktijkervaringen in Rotterdam. *Tijdschrift voor Orthopedagogiek*, 57, 291-307.

Witteveen, T., & Schakelaar, R. (2017). *Vooronderzoek Think*. Zwolle: Hogeschool Windesheim.
www.thinkopschool.nl: <https://www.thinkopschool.nl/visie-en-missie>